

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การศึกษาและค้นคว้าเอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
3. ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ตลอดจนคู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา
4. ศึกษาเอกสาร หนังสือ วารสาร และบทความ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยเชิงสำรวจ การสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา และนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งเปิดสอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ใน 12 เขตการศึกษา และ โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มหลายชั้น (Multi-Stage Sampling) มีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สํารวจจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2539 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,516,856 คน
2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียน โดยการใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน
3. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 400 คน เท่ากับจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน โดยกำหนดให้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อย่างละ 1 คน
5. สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนละ 2 คน โดยกำหนดให้เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อย่างละ 1 คน
6. สํารวจรายชื่อ และจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2539 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,359 โรง เป็นโรงเรียนส่วนภูมิภาค 2,243 โรง และเป็นโรงเรียนใน กรุงเทพมหานคร 116 โรง
7. สุ่มโรงเรียน จำนวน 200 โรง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกระจายตามเขตการศึกษา 12 เขต และกรุงเทพมหานคร ให้นำหนักตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนในเขตการศึกษานั้น ๆ โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษานั้น ๆ} \times \text{จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง}}{\text{จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำแนกตามเขตการศึกษา

เขตการศึกษา	จำนวนโรงเรียน	จำนวนที่สุ่มได้
เขตการศึกษาที่ 1	106	9
เขตการศึกษาที่ 2	68	5
เขตการศึกษาที่ 3	201	17
เขตการศึกษาที่ 4	70	6
เขตการศึกษาที่ 5	137	11
เขตการศึกษาที่ 6	133	11
เขตการศึกษาที่ 7	232	20
เขตการศึกษาที่ 8	187	16
เขตการศึกษาที่ 9	281	24
เขตการศึกษาที่ 10	345	29
เขตการศึกษาที่ 11	326	28
เขตการศึกษาที่ 12	168	14
กรุงเทพมหานคร	116	10
รวมทั้งสิ้น	2,359	200

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา 2 ฉบับ ได้แก่

1.1 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับครูผู้สอน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ก. ด้านครู

ข. ด้านนักเรียน

✓ ค. ด้านการใช้หลักสูตร

ง. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

จ. ด้านสื่อการเรียนรู้การสอน

✗ ฉ. ด้านการวัดและประเมินผล

ก. ด้านกลยุทธ์ที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 3 ปัญหาในการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ก. ด้านครู

ข. ด้านนักเรียน

✓ ค. ด้านการใช้หลักสูตร

ง. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

จ. ด้านสื่อการเรียนรู้การสอน

✗ ฉ. ด้านการวัดและประเมินผล

1.2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับ

นักเรียน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ก. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ข. ด้านสื่อการเรียนรู้การสอน

✗ ค. ด้านการวัดและประเมินผล

ค. ด้านกลยุทธ์ที่ใช้ในการศึกษาของนักเรียน
(สภคก. มศ. มร. มก. มค.)

ตอนที่ 3 ปัญหาในการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ก. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ข. ด้านสื่อการเรียนรู้การสอน

✗ ค. ด้านการวัดและประเมินผล

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีลำดับขั้นตอน ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

2.2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ จะมีลักษณะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check list) ในด้านต่างๆ

ตอนที่ 3 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ

2.3 เขียนข้อกระทงในแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาและแก้ไข ให้ครอบคลุมเนื้อหาแล้วปรับปรุงข้อความและภาษาที่ใช้

2.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของภาษาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 15 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8 คน จากโรงเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และ ศึกษาปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา ผ่านทางกองการมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2. ฝ่ายส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา กองการมัธยมศึกษา ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อแจ้งให้อนุญาตเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สวณภูมิภาค โดยแนบซองเปล่าติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์

4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ส่งไป โดยการส่งไปรษณีย์บัตรติดตามหลังจากที่ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์แล้ว 10 วัน และโทรศัพท์ติดตามในส่วนที่สามารถติดต่อได้ ซึ่งจากแบบสอบถามจำนวน 800 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 739 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.75 เมื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า มีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จำนวน 19 ฉบับ เป็นของครูผู้สอน 12 ฉบับ และเป็นของนักเรียน 7 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 720 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.00 จำแนกเป็นของครูผู้สอนจำนวน 362 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.5 และเป็นของนักเรียนจำนวน 358 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.5

ส่วน พิธีกรรณ ๑- ทำการออกสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง ไปนกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ความถี่ และร้อยละ ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน และมีความสมบูรณ์

ผู้ให้ข้อมูล	จำนวนแบบสอบถาม ที่จัดส่ง	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนและสมบูรณ์	ร้อยละ
ครูผู้สอน	400	362	90.5
นักเรียน	400	358	89.5
รวม	800	720	90.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ทั้ง 2 ฉบับ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 ทั้ง 2 ฉบับซึ่งเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check list) นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ทั้ง 2 ฉบับซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยนำมาตรวจให้คะแนน ดังนี้

เป็นปัญหาน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

เป็นปัญหาน้อย ให้ 2 คะแนน

เป็นปัญหามาก ให้ 3 คะแนน

เป็นปัญหามากที่สุด ให้ 4 คะแนน

นำคะแนนที่ได้ไปคำนวณค่ามัธยเลขคณิต (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วแปลความหมายของค่ามัธยเลขคณิต ดังเกณฑ์ต่อไปนี้

1.00 - 1.55 หมายความว่า เป็นปัญหาน้อยที่สุด

1.56 - 2.55 หมายความว่า เป็นปัญหาน้อย

2.56 - 3.55 หมายความว่า เป็นปัญหามาก

3.56 - 4.00 หมายความว่า เป็นปัญหามากที่สุด

3. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนของผู้ตอบในข้อนั้น} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

2. การหาค่ามัธยเลขคณิต (\bar{x})

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{x} = ค่ามัธยเลขคณิต

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

3 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum(x_i - \bar{X})^2}{N}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i = คะแนนของแต่ละข้อ

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

N = จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม

(ประคอง กรวรรณสุต , 2534)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย